

Les 104 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord שׁוֹטֵף shátaf [pa'al] Wassen; afwassen.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	שׁוֹטֵף shotef	שׁוֹטַפְתִּי shátaftie	אֶשְׁטוֹף èshtof	אֲנִי
Ik (v)	שׁוֹטֶפֶת shotèfèt	שׁוֹטַפְתִּי shátaftie	אֶשְׁטוֹף èshtof	אֲנִי
Jij (m)	שׁוֹטֵף shotef	שׁוֹטַפְתָּ shátaftá	תֵּשְׁטוֹף tishtof	אַתָּה
Jij (v)	שׁוֹטֶפֶת shotèfèt	שׁוֹטַפְתְּ shátaft	תֵּשְׁטִפִּי tisht ^e ftie	אַתְּ
Hij	שׁוֹטֵף shotef	שָׁטַף shátaf	יִשְׁטוֹף yishtof	הוּא
Zij	שׁוֹטֶפֶת shotèfèt	שָׁטְפָה shát'fáh	תֵּשְׁטוֹף tishtof	הִיא
Wij (m)	שׁוֹטְפִים shot'fiem	שָׁטַפְנוּ shátafnoe	נִשְׁטוֹף nishtof	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	שׁוֹטְפוֹת shot'fot	שָׁטַפְנוּ shátafnoe	נִשְׁטוֹף nishtof	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	שׁוֹטְפִים shot'fiem	שָׁטַפְתֶּם sh ^e taftèm	תֵּשְׁטוּפוּ tisht ^e foe	אַתֶּם
Jullie (v)	שׁוֹטְפוֹת shot'fot	שָׁטַפְתֶּן sh ^e taftèn	תֵּשְׁטוּפוּ tisht ^e foe	אַתֶּן
Zij (m)	שׁוֹטְפִים shot'fiem	שָׁטְפוּ shátfoe	יִשְׁטוּפוּ yisht ^e foe	הֵם
Zij (v)	שׁוֹטְפוֹת shot'fot	שָׁטְפוּ shátfoe	יִשְׁטוּפוּ yisht ^e foe	הֵן

Geb. wijs: m: שׁוֹטוֹף sh^etof, v: שׁוֹטֶפֶת shittie, mv: שׁוֹטְפוּ shifoe, infinitief: לְשׁוֹטֵף lishtof

Opdracht 2: Wat staat er op dit bord?

מִטְבַּח מִשֵּׁרֵי הַסְטוּדֵנְטִים לְשֵׁרֵי הַסְטוּדֵנְטִים mitbáchon l^esheroet hastudèntiem, Keukentje ten dienste van studenten

Opdracht 3: Vervoeg het werkwoord כִּיבֵּס kibes [pi'el] Wassen (van kleren)

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מְכַבֵּס m ^e chabes	כִּיבַסְתִּי kibastie	אֶכַבֵּס ^a chabes	אֲנִי
Ik (v)	מְכַבֶּסֶת m ^e chabèsèt	כִּיבַסְתִּי kibastie	אֶכַבֵּס ^a chabes	אֲנִי
Jij (m)	מְכַבֵּס m ^e chabes	כִּיבַסְתָּ kibastá	תֵּכַבֵּס t ^e chabes	אַתָּה
Jij (v)	מְכַבֶּסֶת m ^e chabèsèt	כִּיבַסְתְּ kibast	תֵּכַבְּסִי t ^e chabsie	אַתְּ
Hij	מְכַבֵּס m ^e chabes	כִּיבַּס kibes	יִכַבֵּס y ^e chabes	הוּא
Zij	מְכַבֶּסֶת m ^e chabèsèt	כִּיבְּסָה kib'sáh	תֵּכַבֵּס t ^e chabes	הִיא
Wij (m)	מְכַבְּסִים m ^e chabsiem	כִּיבַסְנוּ kibasn ^e	נִכַבֵּס n ^e chabes	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מְכַבְּסוֹת m ^e chabsot	כִּיבַסְנוּ kibasn ^e	נִכַבֵּס n ^e chabes	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מְכַבְּסִים m ^e chabsiem	כִּיבַסְתֶּם kibastèm	תֵּכַבְּסוּ t ^e chabsoe	אַתֶּם
Jullie (v)	מְכַבְּסוֹת m ^e chabsot	כִּיבַסְתֶּן kibastèn	תֵּכַבְּסוּ t ^e chabsoe	אַתֶּן
Zij (m)	מְכַבְּסִים m ^e chabsiem	כִּיבְּסוּ kibsoe	יִכַבְּסוּ y ^e chabsoe	הֵם
Zij (v)	מְכַבְּסוֹת m ^e chabsot	כִּיבְּסוּ kibsoe	יִכַבְּסוּ y ^e chabsoe	הֵן

Geb. wijs: m: כַּבֵּס kabes, v: כַּבְּסִי kabsie, meervoud: כַּבְּסוּ kabsoe, infinitief: לְכַבֵּס l^echabes

Opdracht 4: Plaats niqoed (puntjes, uitspraaktekens), geef de uitspraak en de vertaling:

De auto wassen לשׁוֹטֵף [לְרוֹחֵץ] אֶת הַמְּכוּנִית לִשְׁטוֹף [lirchotz] èt ham^echoniet

בְּנִימֵין רוֹחֵץ אֶת הַמְּכוּנִית

binyamien rochetz èt hamm^echoniet

Benjamin wast de auto [שׁוֹטֵף is ook goed]

Wat is de keuken schoon! מַה הַמְּטַבַּח נָקִי!

mah hammitbách náqie!

אָבֵל הַחִלּוֹנוֹת מְלוּכָלִים

^avál hachallonot m^eloechláchiem

Maar de ramen zijn vuil

Ik (m, v) maak de badkamer schoon

וְרַחַץ בְּשֵׁרוֹ בְּמִים w^echibès b^egádáw hakohen, w^eráchatz b^esáro bammayiem

En-zal-wassen zijn-kleren de-priester, en-zal-baden zijn-lichaam in-water. Numeri 19:7a.

וְטָהַר זֵה הַלֹּחַץ, וְרַחַץ שֵׁבַע-פְּעָמִים בִּירְדוֹ, וַיֵּשֶׁב בְּשֵׂרָף לֵךְ, וְטָהַר Zie [Efemeride 555](#). 2 Koningen 5:10b.

In háloch, w^eráchtzá shèva p^eámieim bayarden, w^eyashov b^esárchá l^echá, oet^ehor.

Ga, en-was-u zeven maal in-de-Jordaan, en-zal-terugkeren [in]-uw-vlees tot-u, rein

אֲנִי מְנַקְהָמְנַקָה אֶת הַדָּר הָאֲמַבְטָיָה ^anie m^enaqeh/m^enaqah et ch^adar ha'ambatyáh

תֵּן לִי אֶת הַבְּגָדִים הַמְּלוּכָלִים שְׁלִי

ten lie èt hab^egadiem hamm^eloechláchiem

shèlach Geef (m) me jouw (m) vuile kleren

Ik zal die wassen in de wasmachine

[אֲנִי] אֶכַבֵּס אוֹתָם בְּמְכוּנַת הַכְּבִיסָה

[^anie] ^achabes otam bimchonat hakvisáh

אֲנִי מְגַהֶצֶת אֶת הַבְּגָדִים הַנְּקִיִּים

^anie m^egahètzèt èt habbegádiem

hanneqiyiem Ik (v) strijk de schone kleren

Les 105 – Judaïca 25 – Mikwe

Deze les gaat alweer over water, en wel over het Joodse rituele bad, de mikwe. Het woord mikwe is Nederlands-Jiddisch, de Hebreeuwse benaming is מִקְוֵה miqwah, in modern Hebreeuws מִקְוֵה miqwèh. Het betekent letterlijk 'levendig water' en is een belangrijk reinigingsritueel in het Jodendom. Ook wordt er het speciaal voor dit ritueel gebouwde bad mee aangeduid.

Het doel is hierbij niet de hygiëne (baden doe je thuis), maar de spirituele (religieuze) reinheid door zichzelf of eetgerei in dit speciale bad onder te dompelen.

Volgens de voorschriften van Leviticus 15 is de mikwe voor vrouwen en mannen bedoeld, in Leviticus 15:16 wordt ook opgedragen, zich te wassen of te baden na een zaadlozing of geslachtsgemeenschap, maar al eeuwenlang tref je er nagenoeg alleen vrouwen aan.

Het brengen van een offer, ook genoemd in dit hoofdstuk, is niet meer aan de orde na de vernietiging van de Tempel.

Een moderne mikwe in Birmingham

Geschiedenis

Vóór het begin van de eerste eeuw BCE, is er noch uit geschreven bronnen, noch uit de archeologie iets bekend over het bestaan van specifieke installaties voor rituele reiniging. Mikwes verschijnen aan het begin van de eerste eeuw BCE, en vanaf dat moment zijn er in het hele land Israël en in historische gemeenschappen van de Joodse diaspora oude mikwes te vinden.

Voorschriften

Er zijn strenge rabbinale voorschriften verbonden aan deze baden. Een volwassene moet zich er volledig in kunnen onderdompelen. Het moet om te beginnen een natuurlijke waterplaats zijn. Om die reden zijn mikwes vaak diep in de grond uitgegraven. Er moet een minimum aan 'natuurlijk water' worden gebruikt, dit is meestal regenwater, maar er zijn ook mikwes waar grondwater uit een bron wordt/werd gebruikt, vaak aangevuld met warm

leidingwater. Er mogen geen reinigingsproducten aan te pas komen. In plaats van een gebouwde mikwe kan ook een natuurlijke waterbron worden gebruikt, zoals de zee of een rivier. In Handelingen 16:13 is sprake van een Joodse gebedsplaats voor vrouwen bij een rivier.

Tijdens de onderdompeling mag er niets tussen het lichaam en het water zijn – geen kleding, pruik, sieraden, make-up, nagellak, valse nagels of schoonheidsmiddelen op huid of haar; een toezicht houdende vrouw pleegt of placht daarop te letten.

De aanwezigheid van een mikwe is voor een (orthodoxe) Joodse gemeenschap belangrijker dan een synagoge, omdat de godsdienst oefeningen ook in een niet speciaal daarvoor gebouwde ruimte kunnen worden gehouden. Bij de mikwe is dit niet mogelijk, omdat er speciale voorschriften zijn. De bouw van een mikwe heeft zelfs voorrang op de bouw van een synagoge.

Er zijn een aantal situaties waar het orthodoxe Jodendom onderdompeling in een mikwe voorschrijft:

- ♦ Een Joodse vrouw die haar menstruatie heeft gehad, telt zeven dagen na het einde van haar bloeding en dompelt zich onder in de mikwe, dan pas mag ze weer seksueel contact hebben met haar man. Dit is gebaseerd op Leviticus 15:19 *Wanneer een vrouw vloeit en de vloeijing in haar lichaam bestaat uit bloed, dan moet zij zeven dagen in haar afzondering zijn. En ieder die haar aanraakt, is onrein tot de avond.* Rabbijnen hebben hier een 'veiligheidsmarge' van zeven dagen aan toegevoegd. 'Minimaal twaalf dagen per maand geen seksueel contact voorkomt sleur en verveling. Iedere keer wanneer de vrouw uit het mikwe komt, is het een herbeleving van de wittebroodsweken', schreef rabbijn R. Evers in een uitleg.
- ♦ De reiniging in de mikwe moet ook gebeuren nadat de vrouw een kind heeft gekregen.
- ♦ Iemand die zich wil bekeren tot het Jodendom, moet (na veel onderwijs) zich in de mikwe onderdompelen, onder toezicht van de drie rabbijnen van het Bet Din, de Joodse religieuze rechtbank.
- ♦ Eetgerei, dat door niet-Joden werd gemaakt, moet er ook eerst worden gezuiverd door het onder te dompelen (touwelen).

Ander, niet algemeen gebruik van de mikwe is:

- ♦ Het onderdompelen van een lichaam in de mikwe van de begrafenisonderneming, als onderdeel van de voorbereiding voor de begrafenis (taharah),
- ♦ Een bruid die zich onderdompelt voor haar huwelijk,
- ♦ Een bruidegom die zich onderdompelt voor zijn huwelijk,
- ♦ Priesters die zich onderdompelen voorafgaand aan de feestdagen,
- ♦ Mannen die zich onderdompelen voor Grote Verzoendag

De Torah schrijft ook wassing of onderdompeling voor:

- ♦ Na seksuele gemeenschap of zaadlozing, of contact hiermee,
- ♦ Na contact met een vrouw tijdens haar menstruatie ('niddah') of met iets waarop zij heeft gezeten of gelegen,
- ♦ Bij de reiniging van een genezen melaatse (Leviticus/Wayikra 14:8)
- ♦ Bij de wijding van een priester (Exodus/Shemot 29:4, 40:12)
- ♦ Tijdens Grote Verzoendag, door de hogepriester en de man die de bok voor Azazel wegleidt (Leviticus 16:24, 26, 28)
- ♦ Door de priester die het ritueel met de rode koe uitvoert (Numeri/Bamidbar 19:7-8)
- ♦ Na contact met een dode of een graf (Numeri 19:19)
- ♦ Na het eten van vlees van een kadaver of verscheurd dier (Leviticus 17:15)

Persoonlijk commentaar

* Wanneer ik Leviticus 15 lees, gaat het daar alleen over lichamelijke reinheid, niet over rituele reinheid. Een bad of douche zou dus volstaan.

* De doop van Jezus en Johannes de Doper, die nu wordt toegepast in Baptisten- en Evangeliegemeenten, lijkt me gebaseerd op de onderdompeling van bekeerlingen.

* In samenhang met het bezoek aan de mikwe bestond of bestaat binnen de Joodse gemeenschap meer zorg voor hygiëne. Dat heeft er toe geleid, dat relatief minder Joden stierven tijdens dodelijke epidemieën in de middeleeuwen (waarna zij soms de schuld van die epidemie kregen).

Woordenschat

קִיּוּהַ, קִיּוּהָ	qiwáh [pi'el]	Hopen; ook samenvloeien (les 133) Hiervan is afgeleid:
מִקְוֵה, מִקְוֵהָ, מִקְוֵהוֹת	miqwáh, miqwèh (m)	Mikwe, ritueel bad. מִקְוֵאוֹת, מִקְוֵאוֹת miqwá'ot, miqwè'ot, (letterlijk samenvloeien of verzameling van water); hoop
תִּקְוָה	tiqwah (v)	Hoop; hattiqwáh, De Hoop, is het volkslied van Israël.
טִהַר, טִהַרְתָּ	tihér [pi'el]	Reinigen, zuiveren
טִהוּר, טִהוּר	tihóer (m)	Reiniging, zuivering
טָהוֹר	táhor (bn)	Rein, zuiver
טוהַר, טוהַרְתָּ	tohar (m)	Reinheid, zuiverheid
טוהַרְתָּ, טוהַרְתָּה	táharáh, tohoráh (v)	Reinheid; de reiniging van een dode
מִשְׁפָּחָה	mishpácháh (v)	Familie; 'mishpoche' (Jiddisch)
טְהַרְתָּ הַמִּשְׁפָּחָה	táharat hammishpácháh	Reinheid der Familie
טָמֵא, טָמְאָה	time [pi'el]	Verontreinigen; onrein verklaren
טָמֵא	táme (bn)	Onrein
טָמְאָה, טוּמְאָה	toemáh (v)	Onreinheid
<i>Hiermee verwant is het Jiddische/Bargoense woord temeier, een vrouw van lichte zeden.</i>		
נִידָה, נִידָה	niddáh (v)	Menstruatie; menstruerende vrouw; afgescheiden van haar man
טָבַל	tával [pa'al]	(In)dopen, onderdompelen; Jiddisch: touwelen
הַטְּבִיל	hitbiel [hif'il]	Onderdompelen, dopen. לְהַטְּבִיל lehatbiel inf.
טְבִילָה	téviláh (v)	Doop, onderdompeling
כְּתוּנֶת, כּוֹתוּנֶת	koetonèt (v)	Kleed, jas; nu: (over)hemd
יָאֹר, יָאֹר	ye'or (m)	Grote rivier, Nijl
צִוָּה, צִוָּה	tziwáh [pi'el]	Opdragen, bevelen

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord טָבַל tával [pa'al] (In)dopen, onderdompelen.

Een standaard vervoeging. Raadpleeg zo nodig [Les_55](#); het staat niet op een website.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	אָנִי
Ik (v)	טוּבַלְתּוּ	טוּבַלְתִּי	טוּבַלְתִּי	אָנִי
Jij (m)	אַתָּה
Jij (v)	אַתְּ
Hij	הוּא
Zij	הִיא
Wij (m)	אַנְחֵנוּ
Wij (v)	אַנְחֵנוּ
Jullie (m)	אַתֶּם
Jullie (v)	אַתֶּן
Zij (m)	הֵם
Zij (v)	הֵן

Geb. wijs: m:, v:, mv:, infinitief: לְטַבֵּל lit'vol

Opdracht 2: Veel mikwe's geven de bezoekers deze tekst. Noteer de uitspraak en vertaal hem. Raadpleeg zo nodig [Les_77](#), [Les_49](#), woordenlijst [Les_125](#).]

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹאֵה אֶלֵהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַטְּבִילָה

Opdracht 3: Bijbelteksten en dergelijke. Zie les 88 en 133.

וַיֵּרֶד, וַיִּטְבַּל בַּיַּרְדֵּן שִׁבְעַת פְּעָמִים, כַּדָּבָר, אִישׁ הָאֱלֹהִים

 וַיִּטְבְּלוּ אֶת-הַכְּתָנֹת בַּדָּם

 אָנוּ מִקְוִיִּם שִׁירֵד גֶּשֶׁם מִחַר

 אִמָּא טוּבַלְתּוּ אֶת הַכְּלִים בַּמְקוּוּהָ

 אַחֲרַי שִׁבְעָה יָמִים לִלְכַת לַמַּיִק

Bronnen: nl.wikipedia.org/wiki/Mikwe; en.wikipedia.org/wiki/Mikveh, de.wikipedia.org/wiki/Mikwe; [nihs.nl; www.wikiwand.com/de/Mikwe](http://nihs.nl/www.wikiwand.com/de/Mikwe) (afbeelding); www.myjewishlearning.com/article/the-mikveh/
Zie ook: www.youtube.com/watch?v=PGfvqBl-3Ao What is a Mikvah?